

**ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ
КОНТРОЛЮ АМОРТИЗАЦІЙНИХ ВІДРАХУВАНЬ**

У статті досліджено значення для підприємства контролю амортизаційних відрахувань. Окреслені завдання, які вирішуються при проведенні контролю. Детально проаналізовані джерела інформації для внутрішнього контролю нарахування амортизації. Обґрунтовані прийоми контролю застосовувані на кожному з етапів контролю амортизаційних відрахувань. Досліджені складові облікової політики підприємства в частині організації обліку та контролю амортизаційних відрахувань.

Ключові слова: амортизація, амортизаційні відрахування, необоротні активи, методи нарахування амортизації.

В статье исследовано значение для предприятия контроля амортизационных отчислений. Очерченные задания, которые решаются при проведении контроля. Детально проанализированные источники информации для внутреннего контроля начисления амортизации. Обоснованы приемы контроля применяемые на каждом из этапов контроля амортизационных отчислений. Исследованы составляющие учетной политики предприятия в части организации учета и контроля а амортизационных отчислений.

Ключевые слова: амортизация, амортизационные отчисления, необоротные активы, методы начисления амортизации.

In the article a value is investigational for the enterprise of control of depreciation decrees. Outlined tasks that decided during realization of control. The information generators analysed in detail are for internal control of charging amortization. The reasonable receptions of control are used on each of the stages of control of depreciation decrees. The constituents of registration politics of enterprise are investigational in part of organization of account and control of depreciation decrees.

Keywords: depreciation, depreciation decrees, inconvertible assets, methods of charging amortization.

Контроль є важливою складовою і умовою ефективного здійснення будь-якої діяльності, отримання інформації про процеси, що відбуваються на підприємстві, прийняття найбільш раціональних рішень з приводу питань розвитку підприємства.

Оскільки основні засоби складають основу матеріально-технічної бази більшості підприємств, необхідно приділити увагу дослідженню питання їх контролю, зокрема правильності нарахування амортизації.

Контроль амортизації є необхідним інструментом забезпечення ефективності управління діяльністю підприємства, оскільки її нарахування призводить як до збільшення витрат, так і до збільшення суми зносу основних засобів [4, с. 16]. При цьому контроль амортизації основних засобів на промислових підприємствах окремо зазвичай не розглядається – його досліджують як складову контролю основних засобів.

Основними методами, які використовуються при здійсненні контролю амортизації необоротних активів, є опитування, фактична перевірка, порівняння, перерахунок, документальна перевірка та вибіркове дослідження.

Оскільки метою контролю амортизаційних відрахувань є об'єктивний збір та оцінка свідчень про факти нарахування амортизації з метою встановлення рівня відповідності цих тверджень бухгалтерському обліку та надання результатів перевірки зацікавленим користувачам, то варто зазначити, що об'єктом дослідження є інформація, зафіксована в різних джерелах щодо амортизації основних засобів.

Перед проведенням контролю амортизаційних відрахувань на промислових підприємствах варто перш за все визначити основні завдання, які будуть вирішуватися при перевірці (рис. 1).

Процес контролю правильності нарахування амортизації основних засобів за своїм змістом це сукупність процедур, які здійснюються у певній послідовності. Контролер має перевірити облікову політику підприємства, оскільки саме в ній відображена значна частина управлінських рішень стосовно положень щодо обліку основних засобів, зокрема методи оцінки основних засобів, методи амортизації тощо.

Далі контролер повинен дослідити правильність оцінки, відображення в обліку основних засобів, а також правильність відображення в обліку операцій з нарахування амортизації основних засобів.

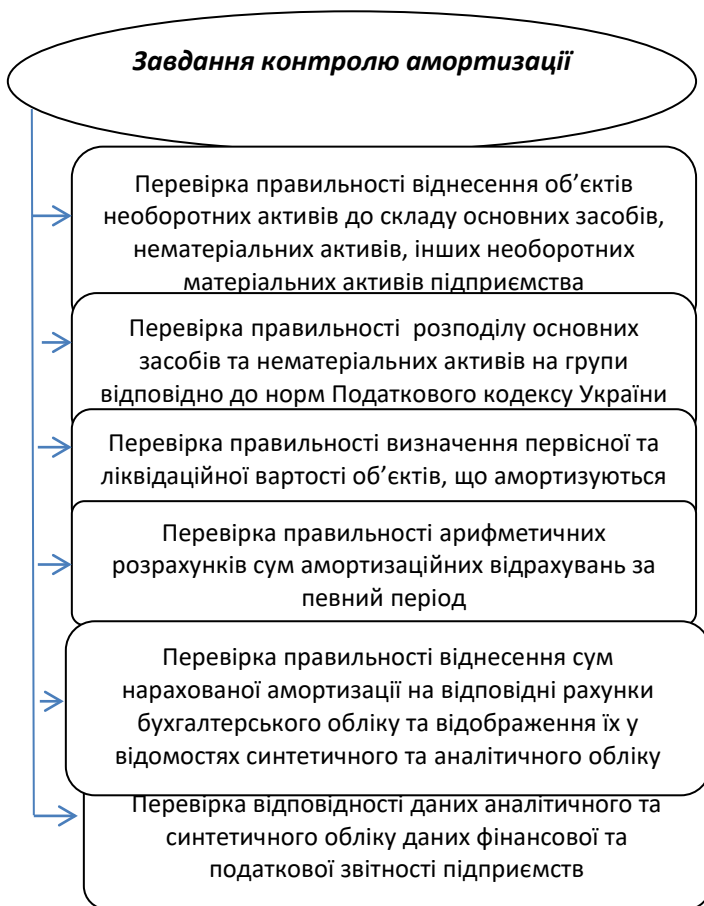

Рис.1. Завдання контролю амортизаційних відрахувань

Джерела інформації для внутрішнього контролю операцій з амортизації необоротних активів наведені в таблиці 1.

Під час здійснення контролю амортизації основних засобів на промислових підприємствах перевіряється, чи створена на підприємстві (структурному підрозділі) за наказом керівника постійно діюча комісія з організації обліку необоротних активів.

Таблиця 1

**Інформаційне забезпечення внутрішнього контролю
амортизації**

з/п	Документ
1	вимоги нормативних документів, що регламентують облік необоротних активів та їх амортизації;
2	наказ про облікову політику підприємства в частині обліку необоротних активів та амортизаційних відрахувань з відповідними додатками;
3	розпорядчі документи підприємства щодо руху необоротних активів;
4	установчі документи;
5	первинні документи з обліку амортизації необоротних активів;
6	облікові реєстри, що використовуються для відображення господарських операцій з обліку амортизаційних відрахувань;
7	акти та довідки попередніх ревізій, аудиторські висновки, дані внутрішнього контролю та інша документація, що узагальнює результати контролю;
8	вимоги нормативних документів, що регламентують облік необоротних активів та їх амортизації;
9	звітність

Достовірність здійснення операцій з нарахування амортизації основних засобів встановлюється за допомогою прийомів документального контролю.

Правильність нарахування амортизаційних відрахувань перевіряється контролером шляхом розрахунку за той місяць, в якому за Головною книгою суми нарахованих амортизаційних відрахувань значно відрізняється від інших місяців. При виявленні помилок у розрахунках необхідно перевірити і інші місяці та суми нарахованих амортизаційних відрахувань за ці періоди і на підставі проведених операцій визначити вплив виявлених помилок на величину собівартості продукції, що була виготовлена підприємством.

Теорія контролю виділяє багато прийомів документальної перевірки, які можуть використовуватися контролерами, але для

контролю правильності нарахування та списання амортизаційних відрахувань можна застосовувати лише деякі з них. За допомогою формальної перевірки контролер перевіряє чи правильно оформлений документ, який повинен містити всі відомості, необхідні для обґрунтування облікових записів, а також наявність підписів осіб, відповідальних за здійснення операцій, пов'язаних з нарахуванням амортизації основних засобів [3, с. 14].

Застосовуючи арифметичну перевірку, контролер визначає правильність арифметичних розрахунків нарахування амортизації. За допомогою нормативно-правової перевірки встановлюється законність і доцільність здійснених та відображених у документах господарських операцій, пов'язаних з нарахуванням та списанням амортизації основних засобів.

На наступному етапі контролю слід перевірити чи було призупинено нарахування амортизації на період перебування об'єктів на реконструкції, модернізації, добудові, дообладнанні та консервації. Особливу увагу слід звернути на періодичність нарахування амортизації, початок її нарахування та припинення.

Особливо ретельно контролер має перевірити обґрунтованість зміни підприємством методу нарахування амортизації, що дозволено підприємству здійснювати у разі змін очікуваного способу отримання економічних вигод від використання конкретного об'єкта основних засобів. Для встановлення обґрунтованості зміни методу нарахування амортизації контролеру потрібно проаналізувати реальність суттєвих відхилень очікуваного строку корисної експлуатації об'єкта основних засобів від попередніх оцінок.

При цьому достовірність розрахунків амортизаційних відрахувань перевіряється порівнянням їх з даними синтетичного та аналітичного обліку з інвентарними картками. Особливу увагу необхідно приділити об'єктам основних засобів, нормативні строки експлуатації яких уже минули, а також повноті перенесення амортизаційних відрахувань на валові витрати підприємства.

Правильність розрахунку амортизаційних відрахувань перевіряється на початок звітної періоду та за весь звітний період, а також перевіряється правильність визначення балансової вартості одиниці необоротного активу [2, с. 42].

Крім того, слід перевірити відображення цих змін у звітності та правильність коригування суми амортизації у поточному й майбутньому періодах.

З метою поліпшення виконання роботи контролером та надання достовірного висновку про результати проведеної роботи розробляються певні робочі документи, у яких фіксуються результати перевірки. В даних документах можуть визначатися зміст господарських операцій, які перевіряються за фактично наданими документами із даної проведеної перевірки, а також результати виявлених відхилень.

При формуванні облікової політики підприємства щодо організації обліку та контролю амортизації найбільше уваги приділяється методам амортизації. Також, одним з важливих елементів облікової політики в системі обліку і контролю амортизації є визначення ліквідаційної вартості та строку корисного використання необоротних активів, адже від них залежить вартість, яка підлягатиме амортизації.

Т.В. Барановська пропонує об'єднати об'єкти та елементи облікової політики стосовно питань амортизації в наступні три складові: організаційну, методичну та технічну [1, с. 85]. Кожна складова облікової політики підприємства, яка відповідає рівню системи бухгалтерського обліку, об'єднує специфічні для неї об'єкти, за якими існують альтернативні варіанти – елементи. Розглянемо їх сутність та особливості, що зображені на рис. 2.

Вважаємо, що врегулювання даних аспектів на рівні підприємства є обов'язковим, оскільки амортизація є одним з внутрішніх джерел фінансування підприємства та залишається основою для формування амортизаційного фонду на відновлення необоротних активів.

**СКЛАДОВІ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ В
ЧАСТИНІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА
КОНТРОЛЮ АМОРТИЗАЦІЙНИХ
ВІДРАХУВАНЬ**

ОРГАНІЗАЦІЯ –

визначення особи, її прав, обов'язків та встановлення сфери відповідальності щодо ведення бухгалтерського обліку амортизації на підприємстві

МЕТОДИКА:

- порядок оцінки необоротних активів;
- визначення ліквідаційної вартості необоротних активів;
- визначення строків корисного використання необоротних активів;
- визначення методів амортизації;
- закріплення вартісної межі віднесення об'єктів до МНМА;

ТЕХНІКА:

- перелік первинних документів щодо амортизації;
- встановлення форм внутрішньої звітності щодо амортизації, порядок їх складання і строки подання;
 - визначення прийомів внутрішнього контролю щодо амортизації

Рис. 2. Елементи облікової політики в частині амортизації в розрізі складових облікової політики підприємства

Отже, організація належної системи бухгалтерського обліку та відповідно і контролю амортизації займає вагоме місце в системі управління діяльністю підприємства, адже нарахування амортизації призводить до збільшення витрат підприємства, а тому значно впливає на показники звітності. Крім того, використання основних засобів на кожному підприємстві має свої особливості, які необхідно врахувати при розробці конкретних заходів контролю їх ефективності.

Література

1. Барановська Т. В. Облікова політика підприємств в Україні: теорія і практика/ Т. В. Барановська // [Текст]. - дис. канд. екон. наук: 08.06.04 / Національний аграрний ун-т. – К., 2015. – 282 с

2. Бондар О. В. Проблеми формування амортизаційної політики в ринкових умовах господарювання / О. В. Бондар // Актуальні проблеми економіки. - 2012. - № 1. - С. 38-42.

3. Голов С. Дискуссионные аспекты амортизации [Текст] // Бухгалтерский учет и аудит. - 2012. - №5. - С. 3-8.

4. Зубрицька І. Актуально про податкову амортизацію [Текст] // Дебет-кредит. - 2012. - № 18. С. 15-17.

5. Щирська О. В. Облік і внутрішній контроль амортизації основних засобів: теорія і методологія: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами діяльності)» [Електронний ресурс] / Щирська Ольга Василівна; Національна академія статистики, обліку та аудиту. – Київ, 2015. – 20 с. – Режим доступу: <http://mydisser.com/ua/catalog/view/14010.html>.

Автор: Бродська Ірина Іванівна, к.е.н., доцент кафедри обліку та аудиту Луцького національного технічного університету, м. Луцьк, Україна.

Сфера наукових інтересів: організаційно-методичне забезпечення контролю, складові облікової політики суб'єктів господарювання.

Зв'язок з автором: nekit80@mail.ru